

ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนกับบทอาขยานภาษาไทย

ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

THE RELATIONSHIP BETWEEN DESIRABLE CHARACTERISTICS OF LEARNERS

AND THAI RECITATIONS ACCORDING TO CORE CURRICULUM B.E.2551

สุภัทร แก้วพัตร^{1,*}, จรรย์วรรณ เทพศรีเมือง¹, พรจรัส สิรินาวากุล¹, สุมาลี ทิพย์จักร²และ ภูวนेत्र จันทรเต็ม²Suphat Kaewphat^{1,*}, Janyawan Tepsrimueng¹, Pornjarat Sirinawakul¹,Sumalee Thipjak² and Bhuwanetra Jantem²¹ สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี² สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี¹ Department of Thai for Communication, Faculty of Humanities and Social Sciences,

UdonThani Rajabhat University

² Department of Thai, Faculty of Education, UdonThani Rajabhat University

Received: 17 February 2023

Revised: 9 May 2023

Accepted: 15 May 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนที่ปรากฏในบทอาขยานภาษาไทย และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนกับบทอาขยานภาษาไทยในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทยระดับชั้นประถมศึกษา และมัธยมศึกษา จำนวน 63 บท ประกอบด้วยบทหลัก 25 บท และบทเลือกจำนวน 38 บท โดยแบ่งกลุ่มข้อมูลออกเป็น 4 กลุ่มด้วยกัน คือ 1) ระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น 2) ระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย 3) ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และ 4) ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ผลการวิจัยพบว่า บทอาขยานมีเนื้อหาเหมาะสมกับระดับชั้น มีความน่าสนใจและให้ข้อคิด สอดคล้องกับชีวิตจริง ช่วยขยายความรู้และส่งเสริมประสบการณ์ ผู้เรียนสามารถ

* Corresponding author: สุภัทร แก้วพัตร

E-mail: Suphat_k@udru.ac.th

นำข้อคิดไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ และเนื้อหาสามารถตรวจสอบได้ด้วยหลักฐานต่างๆ ทำให้บทอาขยานมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น และในด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนที่ปรากฏในบทอาขยานภาษาไทยพบว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่กระทรวงศึกษาธิการมุ่งเน้นให้เกิดกับผู้เรียนคือ ด้านมุ่งมั่นในการทำงาน และด้านใฝ่เรียนรู้ ซื่อสัตย์สุจริต รักษาติ ศาสตร์ กษัตริย์ อยู่อย่างพอเพียง รักความเป็นไทย มีจิตสาธารณะ และมีวินัย ตามลำดับ ซึ่งบทอาขยานที่นำมาศึกษานี้สัมพันธ์กับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่สังคมต้องการให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักรู้ถึงคุณค่าของการมุ่งมั่นในการทำงาน เป็นการปลูกฝังให้ผู้เรียนได้ใฝ่เรียนรู้ เพื่อที่จะเป็นผู้ใหญ่ที่เติบโตอย่างมีคุณภาพต่อไป

คำสำคัญ: บทอาขยานภาษาไทย, คุณลักษณะอันพึงประสงค์, หลักสูตรแกนกลาง, การศึกษา
ขั้นพื้นฐาน

Abstract

The purposes of this research were to analyze contents and desirable characteristics of learners revealed in Thai recitations according to Core curriculum B.E.2551 toward Thai textbooks in Thai language course at primary and secondary levels. There were sixty-three recitations including twenty-five and thirty-eight as the main recitations and the selective one respectively. The data was divided into four groups; 1) Lower Primary School Level 2) Upper Primary School Level 3) Lower High School Level 4) Upper High School Level.

The results found that the contents of recitations were appropriate with learner levels. They were remarkable providing morals related to real life, extending knowledge and enhancing experience. Learners were able to apply them in their real life and the contents could be inspected by other evidences receiving better credits. In terms of the desirable characteristics shown in the recitations revealed that what the characteristics ministry of education emphasized and expected learners should be were determination of working, learning enthusiasm, honesty, patriotism, religion, king, live sufficiently, loving

of Thainess, volunteering, and discipline respectively. The recitations studied were coherent with the desirable characteristics whereby society requires learners to be aware and instilled of values in the determination of working and learning enthusiasm for being qualified adults.

Keywords: Thai recitation, Desirable characteristics, Core curriculum, Core education

บทนำ

บทอาขยานนับว่าเป็นส่วนหนึ่งของมรดกไทย เป็นภูมิปัญญาไทย เพราะได้รับคัดเลือกมาจากวรรณกรรม วรรณคดีซึ่งถ่ายทอด และสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของคนไทย ค่านิยม เจตคติ มีความเพลิดเพลินสนุกสนาน โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกบทประพันธ์หรือบทร้อยกรองกำหนดบทอาขยาน คือ คัดเลือกบทประพันธ์ที่มีสุนทรียรสทางภาษา ใช้ภาษาไพเราะ งดงาม ให้ความหมายลึกซึ้งกินใจส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ให้ข้อคิด และแนวทางการดำเนินชีวิตที่งดงามได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561: ข) นอกจากนี้บทอาขยานยังเป็นเครื่องขัดเกลาทางความคิดอย่างหนึ่งของผู้เรียนให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบทางสังคมได้อย่างถูกต้อง เนื่องจากบทอาขยานนั้นมักแทรกแนวคิดแนวทางในการดำเนินชีวิตไปในทางที่ดีขึ้น ช่วยพัฒนาระบบความคิดให้กับผู้เรียน อีกทั้งยังช่วยผ่อนคลายจากการเรียนในเนื้อหา

เมื่อพิจารณาพัฒนาการบทอาขยานของไทยจะพบว่า บทอาขยานระดับชั้นประถมศึกษา มีที่มาจากบทดอกสร้อยสุภาวดีที่แต่งขึ้นเพื่อร้องเล่นในโรงเรียนเด็ก เมื่อในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (กรมวิชาการ, 2544: คำนำ) ส่วนบทอาขยานระดับชั้นมัธยมศึกษา จะเน้นตัดตอนมาจากหนังสือวรรณคดีหรือบทกวีนิพนธ์ที่ไพเราะ มีสุนทรียรสทั้งถ้อยคำ ให้คิดสอใจ เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความซาบซึ้ง เห็นคุณค่าของภาษา และวรรณคดีไทยที่ควรค่าแก่การรักษา และสืบสานให้คงอยู่ตลอดไป (อำนวย ใจหวัง, 2545) ดังนั้นบทอาขยานจึงมีความสำคัญในการเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้และมีบทบาทในการกำหนดทิศทางของเยาวชนไทยในรุ่นต่อไป

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดให้มีการท่องจำบทอาขยานในมาตรฐานตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็นวิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง โดยกำหนดการท่องจำบทอาขยานไว้ในตัวชี้วัดในแต่ละระดับชั้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552: 54) จากการกำหนดตัวชี้วัดการท่องจำบทอาขยานทั้งระดับชั้นประถมศึกษา และระดับชั้นมัธยมศึกษา มีการกำหนดตัวชี้วัดให้เหมาะสมกับแต่ละช่วงวัย โดยบทอาขยานที่ต้องท่องจำ ล้วนเป็นบทที่มีคุณค่า ผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาทักษะต่างๆ สามารถนำความรู้ ข้อคิดหรือคุณค่าที่สะท้อนจากบทอาขยานเหล่านั้น ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง ดังนั้นบทอาขยานภาษาไทยจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อผู้เรียนและการจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นต่างๆ

เมื่อพิจารณางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า มีงานวิจัยที่น่าสนใจและได้ศึกษาเกี่ยวกับบทอาขยานภาษาไทยในแง่มุมต่างๆ เช่น อำนวย ใจหวัง (2545), กฤษณา คงทน (2548) วิชัย ไกลสร (2554) วิสันต์ สุขวิสิทธิ์ (2554) กนกวรรณ อโนนาม (2564) ซึ่งจะเห็นได้ว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญและสัมพันธ์กับบทอาขยานที่มีการถ่ายทอดผ่านตัวบทให้เหมาะสมกับช่วงวัยของผู้เรียน นอกจากนี้เมื่อศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์พบว่า ส่วนใหญ่จะเป็นการศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะ ค่านิยม คุณธรรมที่ปรากฏในบทอาขยาน เช่น ในงานของ จิราพร จิรบุญดิลก (2531), สันติ ดาวเรือง (2552) และ จิรัชชยาณ์ ปกรณ์คุณารักษ์ (2557)

อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่า งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์มักจะศึกษาในเรื่องการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เนื่องจากคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดไว้นั้นมีส่วนช่วยในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นบุคคลที่มีองค์ความรู้ที่ดีควบคู่ไปกับคุณธรรมจริยธรรมเพื่อในอนาคตจะได้เป็นบุคคลที่มีองค์ความรู้ที่ดีสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคมต่อไปได้

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนกับบทอาขยานภาษาไทยเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้ผู้สอนและผู้เรียนเข้าใจถึงความสำคัญของบทอาขยาน โดยเฉพาะที่ใช้ประกอบการสอนในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 นอกจากนี้ในบทอาขยานที่ถูกคัดเลือกจากกระทรวงศึกษาธิการที่ได้กำหนดบทอาขยานในหนังสือเรียนวิชาภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งจัดพิมพ์ไว้ในหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

บทอาขยานภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จึงมีความน่าสนใจว่า บทอาขยานเหล่านี้มีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ทางกระทรวงศึกษาได้วางไว้ทั้ง 8 ประการอย่างไร ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเนื้อหาของบทอาขยานที่มีความสอดคล้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนที่ทางกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดไว้ เพื่อที่จะชี้ให้เห็นถึงประโยชน์และความรู้ที่จะนำมาสู่ผู้เรียนให้มีความเข้าใจในบทอาขยาน เนื้อหา คุณค่า และวรรณศิลป์ ทั้งยังเป็นแนวทางในการเรียนการสอนในรายวิชาภาษาไทยเพื่อให้มีองค์ความรู้และคุณภาพผู้เรียนตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดไว้

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์เนื้อหา คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน และความสัมพันธ์ของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนกับบทอาขยานภาษาไทยที่ปรากฏในบทอาขยานภาษาไทยตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหา

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากบทอาขยานภาษาไทยที่ปรากฏในหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทยระดับชั้นประถมศึกษา และระดับชั้นมัธยมศึกษา และหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย บทอาขยานภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยแบ่งกลุ่มข้อมูลออกเป็น 4 กลุ่มด้วยกัน คือ 1) ระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น 2) ระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย 3) ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และ 4) ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ทั้งนี้การแบ่งกลุ่มข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยต้องการนำเสนอความแตกต่างของบทอาขยานภาษาไทยสำหรับแต่ละช่วงวัยของผู้เรียน โดยมีสมมติฐานว่า บทอาขยานภาษาไทยในช่วงชั้นประถมศึกษาตอนต้นจะเน้นให้เด็กท่องจำและเพลิดเพลินไปกับท่วงทำนองของบทอาขยาน ในขณะที่ในระดับที่สูงขึ้นความยากของภาษาและเนื้อหาก็มีความเข้มข้นขึ้นตามลำดับ ทั้งนี้มีบทอาขยานภาษาไทยที่นำมาวิเคราะห์ทั้งหมด 63 บท โดยใช้เกณฑ์การจำแนกคือ ระดับชั้นของผู้เรียน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ข้อมูลที่นำมาศึกษา

ระดับชั้น	บทอาชยาน	
	บทหลัก	บทเลือก
ประถมศึกษา ตอนต้น (ป.1-3)	1. แมวเหมียว	1. นีของของเธอ
	2. ฝนตกแดดออก	2. รักเมืองไทย
	3. กาดำ	3. ตั้งไข่ล้มต้มไข่กิน
	4. รักษาป่า	4. ไก่แจ้
	5. เด็กน้อย	5. สักวา
	6. วิชานาเจ้า	6. ความดีความชั่ว
ประถมศึกษา ตอนปลาย (ป.4-6)	1. พระอภัยมณี ตอน สุดสาครเข้าเมือง การะเวก	1. พฤษภาทศกร
	2. สยามานุสสติ	2. ปากเป็นเอก เลขเป็นโท หนังสือเป็นตรี ชั่วดีเป็นตรา
	3. วิชามือนินลันคำ	3. ไทยรวมกำลังตั้งมั่น
	4. สังข์ทอง ตอน กำเนิดพระสังข์	4. ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน
	5. โคลงโลกนิติ	5. ผู้รู้ดีเป็นผู้เจริญ
	6. ขุนช้างขุนแผน ตอน กำเนิดพลายงาม	6. ผู้ชนะ
มัธยมศึกษา ตอนต้น (ม. 1 – 3)	1. นิราศภูเขาทอง	1. รามเกียรติ์ ตอน สักอินทรีชิต
	2. โคลงโลกนิติ	2. บุพการี
	3. โคลงสุภาษิตนฤพุนาการ	3. อย่าเห็นกงจักรว่าเป็นดอกบัว
	4. บทเสภาสามัคคีเสวก ตอนวิศวกรรมา	4. วัฒนธรรม
	5. อิศรญาณภาษิต	5. พอใจให้สุข
	6. บทพากย์เอราวัณ	6. พระสุริยไยทัชชาดค่อช้าง
มัธยมศึกษา ตอนปลาย (ม. 4 – 6)	1. นมัสการมาตาปิตุคุณ	7. พระอภัยมณี ตอน พระอภัยมณีเห็นนางผีเสื้อ
	2. นมัสการอาจารย์คุณ	8. พระอภัยมณี ตอน อุศเรนตีเมืองผลึก
	3. อิเหนา ตอน สักกะหมิงกุหนิง	9. พระอภัยมณี ตอน พระอภัยมณีตีเมืองใหม่
	4. มหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี	
	5. ลิลิตตะเลงพ่าย	
	6. กาพย์เห่เรือ ตอน เหมเรือกระบวณ	
มัธยมศึกษา ตอนปลาย (ม. 4 – 6)	7. สามัคคีเภทคำฉันท์	1. สวรรค์ขึ้นกวี
		2. ธรรมาธรรมะสงคราม
		3. นิราศพระบาท
		4. นิราศนรินทร์
		5. ยามมีด
		6. วารีดุริยางค์
		7. มงคลสูตรคำฉันท์
		8. อิเหนา ตอน สังคามาระดาแต่งถ้ำ
		9. อยู่เพื่ออะไร
		10. โลก
		11. สามัคคีเภทคำฉันท์
		12. ขุนช้างขุนแผน ตอน ขุนแผนขึ้นเรือนขุนช้าง
		13. มหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์กุมาร

2. วิธีการวิจัย

2.1 ศึกษาบทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทอาขยานภาษาไทยและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

2.2 เก็บรวบรวมข้อมูลบทอาขยานภาษาไทยในระดับชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1-6 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ทั้งหมด 63 บท ประกอบด้วยบทหลัก 25 บท และบทเลือกจำนวน 38 บท

2.3 นำบทอาขยานทั้งหมดมาวิเคราะห์ด้านเนื้อหา แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็นระดับชั้น ได้แก่ ประถมศึกษาตอนต้น ประถมศึกษาตอนปลาย มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย และศึกษาการปรากฏของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งหลักสูตรดังกล่าวได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนไว้ 8 ประการ ได้แก่ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์, ซื่อสัตย์สุจริต, มีวินัย, ใฝ่เรียนรู้, อยู่อย่างพอเพียง, มุ่งมั่นในการทำงาน, รักความเป็นไทย และมีจิตสาธารณะ จากนั้นพิจารณาความสัมพันธ์กันระหว่างบทอาขยานและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ดังกล่าว โดยใช้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 8 ประการตามกระทรวงศึกษาธิการ พุทธศักราช 2551 และเขียนรายงานผลการวิจัยเขียนโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

สรุปผลการวิจัย

ผลของการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) เนื้อหาบทอาขยานภาษาไทยในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 2) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนที่ปรากฏในบทอาขยานภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนกับบทอาขยานภาษาไทยในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. เนื้อหาบทอาขยานภาษาไทยในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ในด้านการวิเคราะห์เนื้อหาบทอาขยานภาษาไทย ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ตามระดับชั้น ซึ่งผลการวิจัยพบว่า เนื้อหาและการนำเสนอเนื้อหาของแต่ละระดับชั้นมีการ

นำเสนอเนื้อหา 5 ลักษณะ ได้แก่ 1) เนื้อหามีความเหมาะสมกับระดับชั้น 2) เนื้อหาน่าสนใจ และการให้ข้อคิด 3) เนื้อหาสอดคล้องกับชีวิตจริง 4) เนื้อหาช่วยขยายความรู้และประสบการณ์ และ 5) เนื้อหาให้ข้อเท็จจริง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 ระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น (ป.1-3)

บทอาขยานบทหลัก พบว่า เนื้อหาของบทอาขยานทั้ง 6 บท มีความเหมาะสมกับระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น มีความสัมพันธ์กับเนื้อหาตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดและสัมพันธ์กับช่วง อายุของผู้เรียน โดยมีการนำสิ่งของ สัตว์ หรือเหตุการณ์ทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นซึ่งมีความ ใกล้ตัวกับผู้เรียนและมีความใกล้เคียงกับช่วงอายุมาผูกโยงเป็นเรื่องราวในบทอาขยานเพื่อให้ ข้อคิดกับผู้อ่านในเรื่องการเรียนรู้และการเข้าใจในธรรมชาติ สามารถนำไปปรับใช้ได้จริงในชีวิต รวมถึงข้อมูลที่น่าสนใจในการแต่งบทอาขยานล้วนเป็นข้อเท็จจริงเพื่อให้ผู้เรียนสามารถมองเห็น เรื่องราวอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การใช้คำในเรื่องของสิ่งมีชีวิตมาแต่งเป็นเรื่องราวใน บทอาขยานกาพย์ ซึ่งสามารถพิสูจน์ได้จริงและรวมเป็นข้อเท็จจริงที่ปรากฏในทางพฤติกรรม ของกาต่าที่มีนิสัยไม่หิวอาหารและเป็นสัตว์สังคมอยู่รวมกันเป็นฝูง ทำให้เนื้อหาของบท อาขยานมีน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้เนื้อหายังมีความสอดคล้องกับหลักสูตรอีกด้วย ดัง ตัวอย่าง “คำคำข้านั่งระวังหนู ควรนับว่ามันกตัญญู พอดูอย่างไ้โลใจเอย” (กระทรวง ศึกษาธิการ, 2551: 2) จากตัวอย่างผู้แต่งเลือกคำพื้นฐานที่มีคำคล้องจองกันอยู่หลายคำ สามารถอ่านแล้วเข้าใจง่าย เช่น คำว่า “คำคำข้านั่ง” ที่เป็นคำที่คล้องจองกันในเรื่องเสียงสระ ข้ำกัน เนื้อหาในบทอาขยานแมวเหมียวจึงมีความสัมพันธ์กับเนื้อหาที่สอน เนื่องจากการ เลือกสรรคำของผู้แต่งเน้นให้นักเรียนอ่านออกเสียงคำง่ายที่คล้องจองกันของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 1

บทอาขยานบทเลือก พบว่า เนื้อหาของบทอาขยานมีความเหมาะสมกับ ระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น มีความสอดคล้องกับเนื้อหาตามหลักสูตรและช่วงอายุของ ผู้เรียน คล้ายคลึงกับบทอาขยานหลัก เช่น การใช้ไข่ต้มมาแต่งเป็นเรื่องราวในบทอาขยาน ดังไข่มดต้มไข่มก ซึ่งสามารถพิสูจน์ได้จริงและรวมเป็นข้อเท็จจริงที่ปรากฏในธรรมชาติของ ไข่ไก่ที่มีลักษณะกลมรีผิวเรียบ ซึ่งยากต่อการตั้งให้ตรงได้เปรียบเหมือนการอดทนตั้งใจ ในการศึกษา ทำให้เนื้อหาของบทอาขยานมีน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น ส่วนเนื้อหาช่วยขยายความรู้ และประสบการณ์ คือ เนื้อหาที่ปรากฏจะต้องให้ความรู้ในเรื่องต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน

ช่วยขยายความรู้และประสบการณ์ของผู้อ่านให้มากยิ่งขึ้น จนสามารถนำไปปรับใช้และแก้ไข ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงได้ ดังตัวอย่าง “*ธงไทยไตรรงค์ เป็นธงสามสี ทั้งสามสิ่งนี้ เป็นที่บูชา สีแดงคือชาติ สีขาวศาสนา น้ำเงินงามตา พระมหากษัตริย์ไทย*” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 18)

1.2 ระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย (ป.4-6)

บทอาขยานบทหลัก พบว่า เนื้อหาของบทอาขยานมีความเหมาะสมกับ ระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย มีความสอดคล้องกับเนื้อหาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดและมีความสอดคล้องกับช่วงอายุ ของผู้เรียน โดยมีการคัดเลือกจากเนื้อหาวรรณคดีบางตอนที่มิตัวละครเป็นเด็กเพื่อเป็นแรงจูงใจ ให้ผู้เรียนมีความสนใจในการท่องบทอาขยาน และยังมีการเลือกเหตุการณ์บ้านเมืองที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นเรื่องราวทางประวัติศาสตร์มาผูกโยงเป็นเรื่องราวในบทอาขยานเพื่อให้ข้อคิดในการ นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิต ข้อมูลที่นำมาใช้ในการแต่งบทอาขยานล้วนเป็นข้อเท็จจริง เช่น การที่ใช้เหตุการณ์สงครามโลกครั้งที่ 1 มาแต่งให้ข้อคิดเรื่องความสามัคคีปลุกความรักชาติ ในบทอาขยาน *สยามานุสสติ* ซึ่งสามารถพิสูจน์ได้จริงและรวมเป็นข้อเท็จจริงที่ปรากฏใน หลักฐานทางประวัติศาสตร์ ทำให้เนื้อหาของบทอาขยานมีน้ำหนักเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

บทอาขยานบทเลือก พบว่า เนื้อหาของบทอาขยานมีความเหมาะสมกับ ระดับชั้น มีความสอดคล้องกับเนื้อหาและช่วงวัยของผู้เรียน โดยมีการนำเสนอ และนำ ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติและเรื่องราวที่เกิดขึ้นในชีวิตที่เน้นให้ข้อคิดกับผู้อ่าน มาผูกโยง เป็นเรื่องราวในบทอาขยานเพื่อให้ข้อคิดในการนำไปปรับใช้ได้จริงในชีวิต รวมถึงข้อมูลที่ นำมาใช้ในการแต่งบทอาขยานเป็นข้อเท็จจริง เช่น การที่ใช้ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติของ ดวงอาทิตย์ มาแต่งให้ข้อคิดเพื่อให้ตระหนักในภาระหน้าที่ที่แต่ละคนพึงมี เช่นเดียวกับการทำ หน้าที่ของดวงอาทิตย์ ในบทอาขยาน *ดวงตะวัน* ซึ่งสามารถพิสูจน์ได้จริงและรวมเป็นข้อเท็จจริง ที่ปรากฏในทางวิทยาศาสตร์และดาราศาสตร์ ทำให้เนื้อหาของบทอาขยานมีน้ำหนักเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

1.3 ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-3)

บทอาขยานบทหลัก พบว่า สอดคล้องกับเนื้อหาและช่วงวัยของผู้เรียน บทอาขยานบทหลักจะเน้นบทอาขยานที่เป็นหลักคำสอน เนื้อหาจะแฝงความรักชาติผ่านการ นำเสนอความเป็นไทยที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว นอกจากนี้มีการกล่าวถึงเรื่องความกตัญญู ความมีน้ำใจ การช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยกัน การมีความสามัคคีในหมู่คณะ การใช้ชีวิตอย่าง

พอเพียง เป็นต้น และมีกลวิธีการใช้ภาษาที่สื่อความหมายได้ชัดเจน เข้าใจได้โดยง่าย มาบรรยายและพรรณานำเสนอจากวรรณคดี ให้ผู้เรียนได้เห็นคุณค่าจากวรรณคดี ความรู้ ข้อคิดเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ในส่วนเนื้อหาที่มีความน่าสนใจและให้ข้อคิด เนื้อหาที่ปรากฏจะต้องมีความน่าสนใจ ดึงดูดใจผู้อ่าน และให้ข้อคิด คำสอนต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ เช่น บทอาขยานนิราศภูเขาทอง “ถึงบางพุดพุดดีเป็นศรีศักดิ์ มีคนรักสัถย์อร่อยจิต แม้น พุดชั่วตัวตายทำลายมิตร จะชอบผิดในมนุษย์เพราะพุดจา” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 66) จากข้อความนี้เป็นการให้ข้อคิดในการพูด คำพูดนับเป็นสิ่งสำคัญที่จะสร้างมิตรและก่อศัตรู ให้เราได้ อีกทั้งยังเป็นเสน่ห์แก่ผู้พบเห็น หากเราจะรู้จักใช้ถ้อยคำ กล่าวคือการพูดจาดี ไพเราะ น่าฟังจะส่งผลดีแก่ผู้พูด เพราะมธุรสวาจาที่ซาบซึ้งขึ้นใจ ย่อมทำให้ผู้ฟังเกิดความรักและความเมตตา ในทางกลับกัน หากพูดจาไม่ดี นอกจากจะนำความเดือดร้อนมาสู่ผู้พูดแล้ว ยังเป็นการทำลายมิตรภาพอีกด้วย เป็นการแทรกข้อคิด คำสอน ให้ผู้เรียนนำไปเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติตนได้เป็นอย่างดี

บทอาขยานบทเลือก พบว่า จะเน้นบทอาขยานที่แสดงให้เห็นความงดงามทางด้านภาษา ซึ่งเป็นบทอาขยานที่คัดเลือกมาจากวรรณคดี เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกพอใจ เกิดจินตภาพที่งดงาม เป็นบทอาขยานที่มีคุณค่าดีเด่นในด้านการใช้ภาษา มีการใช้ภาพพจน์อุปมาเพื่อสร้างภาพเคลื่อนไหวให้ละเอียดชัดเจนและใช้อดีตพจน์เพื่อสร้างความสะท้อนอารมณ์ให้เกิดความเข้าใจในการกระทำต่างๆ ที่มีผลต่อการแสดงอารมณ์โดยเน้นการสื่ออารมณ์อัศจรรย์ใจในสิ่งที่สร้างความรื่นรมย์ให้แก่จิตใจ เพื่อเน้นความสำคัญของคำเหล่านั้น เป็นการกระตุ้นเตือนความคิดให้จดจำหลักคำสอน และการสื่ออารมณ์จะแสดงให้เห็นถึงอารมณ์มุ่งมั่นตั้งใจที่จะต้องปฏิบัติตามหลักคำสอนเหล่านั้น เช่น บทอาขยานอย่าเห็นกงจักรเป็นดอกบัว เนื้อหาที่ปรากฏจะต้องมีความน่าสนใจ ดึงดูดใจผู้อ่าน และให้ข้อคิด คำสอนต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ ดังตัวอย่าง “ว่า ไฉ้เรานี้ชั่ว ชอบกรรม ชั่วนา เป็น ออกตัญญูทำ โทษไว้ ดอก บัวยั่วเนตรนำ นึกชอบ บัว กลับเป็นจักรได้ตั้งนี้กรรมสนอง ว่า ไฉ้ตัวเรานั้น เป็น ออกตัญญู มัวหมอง ดอก บัวยั่วจิตจง บัว ผิดปองเป็นจักรไป” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 84)

1.4 ระดับขั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4-6)

บทอาขยานบทหลัก พบว่า โดดเด่นทั้งการใช้ภาษาจินตภาพเพื่อพรรณนาบรรยากาศและอารมณ์ โดยนำภาพพจน์เปรียบเทียบ ได้แก่ อุปมา อุปลักษณ์ มาช่วยเสริมให้เกิดภาพที่ชัดเจนยิ่งขึ้น รวมทั้งแสดงอารมณ์อัศจรรย์ใจในความงดงาม ส่วนบทอาขยาน

ประเภทหลักคำสอนจะมีการใช้ถ้อยคำที่เข้าใจง่าย สื่ออารมณ์ให้เกิดความมุ่งมั่นตั้งใจในการปฏิบัติตามหลักคำสอนอย่างหนักแน่น บทอาขยานบทหลักจะเน้นบทประพันธ์ที่ได้รับการยกย่อง และให้คุณค่าทั้งด้านสาระความรู้ร่วมกับสุนทรียภาพในจิตใจ เนื้อหาที่ปรากฏมีครบทั้ง 5 ลักษณะ เช่น เนื้อหาที่สอดคล้องกับชีวิตจริงในบทอาขยาน *นมัสการอาจารย์คุณ* โดยเนื้อหาที่ปรากฏมีความสอดคล้องกับชีวิตจริง สามารถพบเห็นได้ในชีวิตจริงและนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ ดังตัวอย่าง “*คุณส่วนนี้ควรนับ ถือว่าเลิศแดนไตร ควรนึกและตรึกในจิตน้อมนิยมนม*” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 102) จากตัวอย่างนี้ปรากฏเนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับชีวิตจริง กล่าวคือ เป็นการสอนจริยธรรมให้ผู้เรียน และปลูกฝังลูกศิษย์ให้สำนึกในบุญคุณของครูอาจารย์ อันเป็นการเริ่มต้นจากการเห็นคุณค่าของคนที่อยู่ใกล้ตัวเสียก่อน เมื่อผู้เรียนถือปฏิบัติเป็นนิสัยต่อไปแล้วก็จะเห็นคุณค่าของคนอื่นๆ ด้วย ทำให้ผู้เรียนรู้จักเคารพและยกย่องบุคคลที่พึงเคารพและยกย่อง ตลอดจนการรู้จักแสดงความกตัญญูต่อผู้ที่มีคุณต่อตนเอง

บทอาขยานบทเลือก พบว่า มีบทอาขยานที่มีความโดดเด่นในด้านการใช้ภาษาจินตภาพเกี่ยวกับการพรรณนาบรรยากาศและอารมณ์ อีกทั้งจะปรากฏบทอาขยานประเภทวินิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นในลักษณะที่ไม่ได้กล่าวบังคับแต่เป็นการชี้แนะแนวทางและชักนำให้ผู้เรียนเกิดการระลึกถึงและตระหนักในความสำคัญของแนวคิดเหล่านั้นและสามารถปฏิบัติตามแนวทางที่เหมาะสมตามแนวคิดที่เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตได้

2. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนที่ปรากฏในบทอาขยานภาษาไทยตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

การปรากฏของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนไว้ 8 ประการ ได้แก่ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์, ซื่อสัตย์สุจริต, มีวินัย, ใฝ่เรียนรู้, อยู่อย่างพอเพียง, มุ่งมั่นในการทำงาน, รักความเป็นไทย และมีจิตสาธารณะ ผลจากการศึกษาวิเคราะห์คุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ปรากฏในบทอาขยานภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สามารถสรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนที่ปรากฏในบทอาขยานภาษาไทย

คุณลักษณะอันพึงประสงค์	ระดับชั้น				รวม
	ป. 1-3	ป.4-6	ม.1-3	ม.4-6	
รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์	1	3	4	4	12
ซื่อสัตย์สุจริต	3	3	3	4	13
มีวินัย	2	3	2	1	8
ใฝ่เรียนรู้	4	7	0	2	13
อยู่อย่างพอเพียง	4	4	3	4	12
มุ่งมั่นในการทำงาน	2	6	4	3	15
รักความเป็นไทย	1	4	3	3	11
มีจิตสาธารณะ	4	3	1	1	9
รวม	21	33	20	19	93

2.1 ระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น ปรากฏคุณลักษณะอันพึงประสงค์ครบ 8 ประการ โดยบทอาขยานจำนวน 16 บท ได้ส่งเสริมและสอดแทรกให้ผู้เรียนได้มีคุณลักษณะที่ดีมีคุณธรรมจริยธรรมควบคู่กับความรู้ที่ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ทั้งในชีวิตการเรียน การทำงาน และการใช้ชีวิตในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ เน้นให้ผู้เรียนมีความใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียงและเป็นบุคคลที่มีจิตสาธารณะเป็นหลักตามที่ปรากฏอยู่ในบทอาขยานระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น ซึ่งมีความเหมาะสมที่นำมาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ นอกจากนี้จะพบว่า คุณลักษณะที่โดดเด่นและปรากฏมากที่สุดคือ *ใฝ่เรียนรู้* และ *อยู่อย่างพอเพียง* ส่วนคุณลักษณะที่ปรากฏน้อยที่สุดคือ *รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์* และ *รักความเป็นไทย*

2.2 ระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ปรากฏคุณลักษณะอันพึงประสงค์ครบทั้ง 8 ประการ โดยบทอาขยานจำนวน 16 บท ได้ส่งเสริมและสอดแทรกให้ผู้เรียนได้มีคุณลักษณะที่ดีมีคุณธรรมจริยธรรมควบคู่กับความรู้ที่ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ทั้งในชีวิตการเรียน การทำงาน และการใช้ชีวิตในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนใฝ่เรียนรู้ หมั่นศึกษาหาความรู้และเน้นให้ผู้เรียนเกิดความมุ่งมั่นในการทำงาน ซึ่งมีความเหมาะสมที่นำมาให้นักเรียนได้เรียนรู้ในระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย นอกจากนี้ยังพบว่า คุณลักษณะที่ปรากฏมากที่สุด ได้แก่ *ใฝ่เรียนรู้* *มุ่งมั่นในการทำงาน* *อยู่อย่างพอเพียง* และ *รักความเป็นไทย* ตามลำดับ และคุณลักษณะที่ปรากฏน้อย คือ *รักชาติ* *ซื่อสัตย์* และ *มีวินัย*

2.3 ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ปรากฏคุณลักษณะอันพึงประสงค์จำนวน 7 ประการ มีเพียงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในข้อที่ 4 *ใฝ่เรียนรู้* ไม่ปรากฏในบทอาขยานสำหรับ

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด เนื่องจากคุณลักษณะอันพึงประสงค์แต่ละประการจะเน้นหนักในบทย่อยแต่ละบทที่มีเนื้อหาแตกต่างกัน ส่วนบทย่อยพระอภัยมณี ตอน พระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อสมุทร ไม่ตรงตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ถึงแม้ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจะมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไม่ครบ แต่ผู้เรียนได้เรียนรู้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ครบทั้ง 8 ประการตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษามาแล้ว คุณลักษณะที่ปรากฏมากที่สุดในช่วงชั้นนี้คือ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ และมุ่งมั่นในการทำงาน ส่วนที่ปรากฏน้อยที่สุด คือ มีจิตสาธารณะ

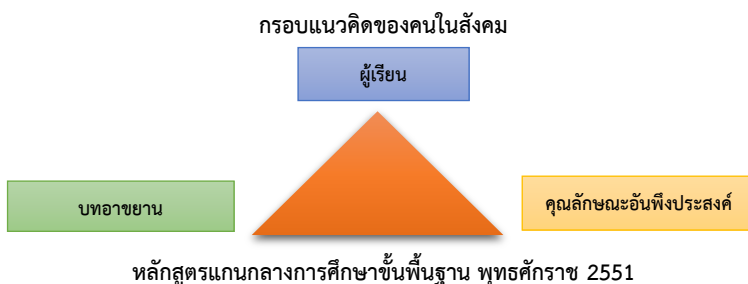
2.4 ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอน ปรากฏคุณลักษณะอันพึงประสงค์ครบทั้ง 8 ประการ ทั้งนี้เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์และส่งเสริมให้เป็นคนที่ซื่อสัตย์สุจริตต่อตนเองและผู้อื่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เหล่านี้จะเป็นส่วนที่ช่วยให้ผู้เรียนมีคุณภาพด้านคุณธรรมและจริยธรรม โดยพิจารณาจากสภาพของสังคมและการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคปัจจุบันซึ่งทำให้มีความจำเป็นต้องเน้นและปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ดังกล่าวให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนทุกคนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาในองค์กรรวมทั้งด้านสติปัญญาและคุณธรรม อันจะนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าและความมั่นคงในสังคมเข้าใจถึงบทบาททางสังคม สามารถปรับตัวใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข คุณลักษณะที่ปรากฏมากในช่วงชั้นนี้ ได้แก่ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ และ ซื่อสัตย์ ส่วน มิวินัย อยู่อย่างพอเพียง และมีจิตสาธารณะ พบค่อนข้างน้อย

3. ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนกับบทย่อยภาษาไทยในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

บทย่อยที่นำมาศึกษานี้พบว่า มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่สังคมต้องการให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักรู้ถึงคุณค่าของการมุ่งมั่นในการทำงาน เป็นการปลูกฝังให้ผู้เรียนได้ฝึกเรียนรู้เพื่อที่จะเป็นผู้ใหญ่ที่เติบโตอย่างมีคุณภาพต่อไป การคัดเลือกที่มาของบทย่อยภาษาไทยมีความน่าสนใจอย่างยิ่ง โดยจะเห็นได้จากการคัดเลือกบทย่อยที่มาจากวรรณคดี ซึ่งสัมพันธ์กับช่วงวัยที่เหมาะสม ผลการวิเคราะห์ที่น่าสนใจคือ ความสัมพันธ์ระหว่างบทย่อยภาษาไทย ไม่ว่าจะเป็นที่มา เนื้อหา ช่วงวัยของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ล้วนมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันดังผลการวิเคราะห์ที่นำมาเสนอนี้ แต่อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่า บทย่อยที่ผ่านการคัดเลือกจากกระทรวงศึกษาธิการจะขึ้นอยู่กับกลุ่มคนที่มีอำนาจและบทบาทในการกำหนดทิศทางการศึกษาในประเทศที่เลือกบทอ่านเพื่อเป็นการ

ชั้นนำให้ประเทศชาติไปในทิศทางที่ผู้บริหารได้วางแนวทางไว้ การกำหนดคุณลักษณะนี้แสดงให้เห็นถึงการกำหนดภาพของเด็กไทยที่จะเจริญเติบโตต่อไปในภายภาคหน้า

ดังนั้นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการคัดเลือกบทอ่าน ได้แก่ กลุ่มคนที่คัดเลือกบทอาขยาน โดยคนกลุ่มนี้ล้วนมีอำนาจในการตัดสินใจที่จะกำหนดทิศทางของประเทศต่อไปในอนาคต นอกจากนี้บทอ่านที่ถูกคัดสรรมานี้มักจะเป็นบทอ่านที่มีคุณค่าและมาจากวรรณคดีที่มีความเกี่ยวข้องกับเนื้อหาในหลักสูตรและช่วงชั้นของผู้เรียน และความยากง่ายของบทอ่านก็มีความสำคัญเช่นเดียวกัน ซึ่งผลการวิจัยสัมพันธ์กับงานของ วิสันต์ สุขวิสิทธิ์ (2554) ที่ได้กล่าวถึงอุดมการณ์ที่ปรากฏในหนังสือเรียนนั้นมีส่วนเกี่ยวข้องกับความคิดและค่านิยมของคนในสังคมหลายหลายประการ โดยเฉพาะค่านิยมที่ปรากฏในบทอาขยานคือ แนวคิดและนโยบายของรัฐที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละสมัย ขณะเดียวกันอุดมการณ์ต่างๆ ที่สื่อผ่านหนังสือเรียนนั้นก็อาจส่งผลต่อระบบความคิด ความเชื่อของผู้อ่านรวมถึงคนในสังคมในด้านต่างๆ ด้วยเช่นกัน นอกจากนี้หนังสือเรียนนั้นเป็นวาทกรรมที่ผลิตซ้ำอุดมการณ์ของรัฐและผู้มีอำนาจในสังคมเพื่อเตรียมเด็กให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมตามที่รัฐและผู้มีอำนาจในสังคมเห็นว่าเหมาะสม แต่บางครั้งอุดมการณ์เหล่านั้นอาจสื่อภาพที่ไม่เป็นกลางของบุคคลและสิ่งต่างๆ ในสังคมไปสู่ผู้มีอำนาจจนอาจสร้างความไม่เท่าเทียมกันระหว่างบุคคลในสังคมได้ในที่สุด ซึ่งสามารถสรุปเป็นแผนภาพความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะอันพึงประสงค์อันพึงประสงค์กับบทอาขยานได้ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะอันพึงประสงค์กับบทอาขยานภาษาไทย

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาเนื้อหาของบทอาขยานภาษาไทย ผู้วิจัยพบว่า บทอาขยานมีความน่าเชื่อถือทั้งในด้านประวัติผู้แต่ง รวมถึงได้รับรางวัลจากหน่วยงานที่น่าเชื่อถือ ได้รับการยกย่องให้เป็นบทอาขยานสำหรับท่องจำ และมีความเหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น

นอกจากนี้บทอาขยานหลักและบทอาขยานเลือกมีเนื้อหาครบทั้ง 5 ลักษณะ ทั้งนี้เพื่อให้สัมพันธ์กับหลักสูตรที่ได้ออกแบบไว้ และเนื้อหาที่ปรากฏในแต่ละระดับชั้นจะสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของผู้เรียนและสิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังขยายความรู้และเพิ่มประสบการณ์ให้กับผู้เรียน ดังจะเห็นได้จากงานของกนกวรรณ อโนนาม (2564) ที่กล่าวถึงบทอาขยานภาษาไทยที่มักจะมีการถ่ายทอดเนื้อหาเรื่องราวผ่านตัวละครที่สื่อถึงอารมณ์ ความมุ่งมั่น ตั้งใจในการศึกษาเล่าเรียนเพื่อเป็นแบบอย่างให้กับผู้เรียนที่จะได้ปฏิบัติตาม

2. ผลการศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ปรากฏ ผู้วิจัยพบว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษา จะเน้นให้ผู้เรียนได้มีองค์ความรู้ที่ตีความคู่ไปกับหลักคุณธรรม จริยธรรม และการใช้ชีวิตให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ สามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เป็นพลเมืองที่ดีของสังคมไทยและสังคมโลก และเป็นการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนสามารถที่จะออกไปใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ แต่อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่าจากผลการวิจัยนี้ยังพบว่า ในแต่ละคุณลักษณะอันพึงประสงค์นี้มีการเน้นย้ำ และผลิตซ้ำไม่คงที่ ดังจะเห็นได้จากในเนื้อหาของบทอาขยานและการเลือกบทอาขยานมาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ซึ่งปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการคัดเลือกบทอาขยานมาให้นักเรียนได้เรียนรู้คือ กระบวนการศึกษาธิการ นอกจากนี้ผลการวิจัยนี้ได้สอดคล้องกับการให้นิยามความหมายของ “บทอาขยาน” ได้อย่างชัดเจน ดังที่ กระทรวงศึกษา (2558) ให้ความหมายไว้ว่า “บทอาขยาน หมายถึง การท่องเพื่อให้เกิดความจำ และความรับรู้ เกิดทักษะทางภาษา เกิดความซาบซึ้ง เห็นคุณค่าในความงามของภาษาและได้เกิดข้อคิดไปใช้ประโยชน์ในชีวิต ไม่ใช่การท่องจำแบบนกแก้วนกขุนทอง” ดังนั้นในบทอาขยานแต่ละบทที่ได้นำมาให้ผู้เรียนได้ศึกษาจึงสอดแทรกไปด้วยความรู้ สาร และคุณลักษณะที่ประเทศชาติต้องการให้ผู้เรียนได้ประพฤติดและปฏิบัติตนอย่างไรในสังคมภายนอกหน้า

3. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะอันพึงประสงค์กับบทอาขยานภาษาไทย ผู้วิจัยพบว่า หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่นำมาใช้ในปัจจุบันจะมีเป้าประสงค์เพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้มนุษย์มีความสมดุลทั้งทางร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในการเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลเมืองโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อการประกอบอาชีพ และการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และ

พัฒนาตนได้เต็มตามศักยภาพ ซึ่งสัมพันธ์กับการกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 8 ประการ ของกระทรวงศึกษาธิการ นอกจากนี้บทบาทหน้าที่หลักของบทธาขยานมีส่วนสำคัญต่อการคัดเลือกตัวบทเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของคนในสังคมอีกด้วย ดังที่ จิรัชยาณ์ ปกรณ์คุณารักษ์ (2557) ได้กล่าวว่าคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญ และสัมพันธ์กับบทธาขยานที่มีการถ่ายทอดผ่านตัวบทให้เหมาะสมกับช่วงวัยของผู้เรียน ดังนั้น บทธาขยานที่นำมาศึกษานี้จะพบว่ามีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่สังคมต้องการให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักรู้ถึงคุณค่าของการมุ่งมั่นในการทำงาน เป็นการปลูกฝังให้ผู้เรียนได้ใฝ่เรียนรู้เพื่อที่จะเป็นผู้ใหญ่ที่เติบโตอย่างมีคุณภาพต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับพลวัตของบทธาขยานภาษาไทยที่เปลี่ยนแปลงไปตามบริบทสังคม นอกจากนี้ผู้เรียนและผู้สอนภาษาไทยสามารถนำงานวิจัยนี้ไปศึกษาเพื่อนำไปใช้อธิบายเพิ่มเติมความรู้ให้แก่ผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนเกี่ยวกับบทธาขยาน เพื่อเสริมสร้างความรู้ให้กับผู้เรียนมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ อโนนาม. (2564). **บทธาขยาน: ภาษาจินตภาพและการนำเสนออุดมการณ์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- กรมวิชาการ. (2544). **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2558). **หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย บทธาขยานภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ สกสศ. ลาตพรว้า.

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). **บทอาขยานภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ สกสศ. ลาดพร้าว.
- กฤษณา คงทน. (2548). **บทอาขยานภาษาไทยระดับประถมศึกษา: ลักษณะทางจริยธรรม และกลวิธีนำเสนอ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จิรัชยาณัฏ ปรกรณ์คุณารักษ์. (2557). **คุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ปรากฏในหนังสือเรียนวรรณคดีวิจิตรระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จิราพร จิรบุญดิลก. (2531). **ศึกษาการวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของเด็กในแผนพัฒนาแห่งชาติ จากหนังสือสำหรับเด็กที่ชนะการประกวด**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิชัย ไกรสร. (2554). **คุณค่าของบทอาขยานภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา: การศึกษาเชิงวิเคราะห์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิสันต์ สุขวิสิทธิ์. (2554). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ในหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทย ตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2503 – 2544 : การศึกษาตามแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สันติ ดาวเรือง. (2552). **การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสำหรับนักศึกษา โรงเรียนสงขลาเทคโนโลยี อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- อานวย ใจหวัง. (2545). **คุณค่าในบทอาขยานภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา**. วิทยานิพนธ์ปริญญา การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.